איכא דאמרי. דבהדיא מפרש רבי חייא משום "לא ילבש גבר שמלת אשה" ואשה דרכה בכך שהוא ניוול לה כשיש לה שער: **ופגע קמא.** דסבר דאיכא אלא מדברי סופרים מאי דרים ג) בהאי לא ילבש (ה): **אם ללמד שלא ילבש.** כלומר ואם תאמר לך הכתוב ד) שלא ילבש האיש שמלת אשה, לכך לא קראו הכתוב תורה אור תועבה היא, ג) אלא למה הוא בא? שלא ילבש האיש שמלת האשה ד) וילך וישב בין הנשים, שיש לחוש משום ייחוד: **בכלי זיין למלחמה.** כדמתרגמינן ג) לא יהא תיקון זיין דגבר: **תלמוד לומר לא יהיה כלי גבר על אשה.** וזה שמלינו ביעל אשת חבר הקיני שלא הרגתו לסיסרא בכלי זיין אלא כמו שנאמר ידה ליתד השלמה (שופטים ה): **שלא יתקן איש בתיקוני אשה.** דהכי מתרגמינן ליה שלא יכחול ושלא יפרכס ה) בבגדי אבטיעים של אשה: **תזיגא ליה לר' יוחנן דליה ליה.** שיער בבית השחי: **איגלאי בית השחי.** כי הוו משלחי ו) בהפשט מאניה לנגדיה: **דין מן חבריא הוא.** דידע דאסור להעביר ז) בית השחי: **מהו לגלח.** במספריים בית השחי: **והא קא גדל.** וקא מגער ליה לאיתו: **בר שחתי.** בנו של תלמיד חכם: **גבול יש לו.** לאותו שער כיון שגדל יותר ממה שאדם יכול ח) לסובלו טשר מאליו: **(גזיר) מהו לחוך.** בבית השחי כדי להעביר את השיער ט): **מהו לחוך** (בבגדו). כעין בית השחי כדי שיהא טשר על ידי חיכוך: **אי"ל מותר.** הואיל ואינו טוגע בשער אלא בבגדו: **איכא דאמרי.** הכי קמיבעיא ליה בתפלה בבגדו מאי כלומר המתפלל מהו לחוך בבגדו כדי שיפלו כניס ממנו הואיל ואינו טוגע בבשרו: **אי"ל אסור ועיין פלגתא בעוקים.** משום דכיון דאינו טוגע בבשרו מותר לחוך כמו שור המתחכך בכותל (בבא קמא דף מד.): מתני'

[ברכות יג: תנ. שבת ג: כט.]

איכא דאמרי דאמרי אי"ל יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה משום "לא ילבש גבר שמלת אשה" מיתיבי העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים? הוא "דאמר כי האי תנא דתניא המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה עובר משום "לא ילבש גבר שמלת אשה" ותנא "קמא האי "לא ילבש גבר" מאי דריש ביה? מבעי ליה לברתניא לא יהיה כלי גבר על אשה מאי תלמוד לומר אם שלא "ילבש איש שמלת אשה ואשה שמלת איש הרי כבר נאמר "תועבה היא" ואין כאן תועבה אלא שלא ילבש איש שמלת אשה וישב בין הנשים ואשה שמלת איש ותשב בין האנשים, רבי אליעזר בן יעקב אומר "מנין שלא תצא אשה בכלי זיין למלחמה ת"ל "לא יהיה כלי גבר על אשה", "ולא ילבש גבר שמלת אשה=שלא יתקן איש בתיקוני אשה אמר רב נחמן בנזיר מותר, ולית הילכתא כוותיה, אמרו ליה רבנן לר"ש בר אבא חזינא ליה לרבי יוחנן דלית ליה, אמר להון מחמת זקנה נשרו, ההוא דאיתחייב נגידא קמיה דרבי אמי, איגלאי בית השחי חזייה דלא מגלח, אמר להון רבי אמי: שיבקוה, דין מן חבריא הוא בעא מיניה רב מרבי חייא מהו לגלח, אמר ליה אסור, אמר ליה והא קא גדלא"ל: *בר פחתי זמן יש לו: כל זמן שהוא גדל נושר, בעא מיניה רב מרבי חייא מהו להוך? אמר ליה אסור, בבגדו מהו? א"ל מותר איכא דאמרי בעא מיניה בתפלה בבגדו מאי? א"ל אסור, ולית הילכתא כוותיה: מתני'

אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה משום "לא ילבש גבר שמלת אשה" מיתיבי העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים. ולא מלי לשנויי דרבי יוחנן נמי מדברי סופרים קאמר דכתיב ליה לטעמיה מקרא: **הוא** דאמר כי האי תנא. והוי מלי לשנויי כאידך ברייתא דלוקה אלא ניחא ליה לאיתויי תנא דדרים ליה מקרא דההיא ברייתא איכא למידחי דלוקה מדרבנן קאמר: לא יהיה כלי גבר על אשה וכסיפיה דקרא נמי כתיב ולא ילבש גבר שמלת אשה שלא ילבש איש שמלת אשה כפשטיה דקרא הא לא מלית אמרת דבהכי איירי קרא דהא כתיב בסיפיה "תועבה היא" "וכי האי גוונא ליכא תועבה: **בנזיר** מותר. להעביר בית השחי ובית הערוה דקסבר אחרי שנזיר מעביר כל שער ראשו לא חשיב עוי ותיקון לגבי אותו האיש להעביר בית השחי ובית הערוה, ולית הילכתא כותיה דאסור אף לנזיר: **חזינא** לרבי יוחנן דלית ליה. פירוש שער בית השחי [והוא] גופיה מחייב בהעברתו ומדלא משני במספרים ט) (שקלו) ליה) דלכל הפחות מדברי סופרים אסור לרבי יוחנן אף במספרים: **ההוא** גברא דאיתחייב נגידא קמיה דר' אמי. נתחייב מלקות איגלאי בית השחי וחזייה דלא מגלח אמר להון רבי אמי שבקוה דין מן חבריא הוא. משמע נמי הכא דמדרבנן נמי אסור אף במספרים בבית השחי ובבית הערוה אבל לשאר איברים לא מצינו איסור (זה הלשון) לזו הגירסא וְהַהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת בהלכות נזיר ג) אמר רב מיקל אדם כל גופו בשער מיתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה כי קאמר רב במספרים דמדקאמר דלא משמע דהכי פירושו לעולם מייתי אף בשער בית השחי ובית הערוה *דקאמר רב הייט במספרים כעין שער. **אמר** רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה דלוקה מדרבנן וכן לוקה דברייתא הייט מדרבנן וכפי גירסא הלכות גדולות משמע דאפי' בשאר איברים אסור להעביר שער ובהלכה פסוקה דרב יהודאי בהלכות גדה מכתב ה"ר יוסף טוב עלם יש כמו בהלכות שלנו אף דגורס במסקנא כי קאמר רב במספרים ולא גרסינן אלא ומשמע דה"פ רב אמר מיקל אדם כל גופו בשער הייט בשאר איברים כדאוקמינן לה ובשער דקאמר דכעין שער אבל בשער ממש ודאי עובר מדברי סופרים כדקאמר ברייתא והאי דבעי רב מרבי חייא מהו לגלח במספרים קמבעיא ליה והשיב לו דאף במספרים אסור מדקאמר ליה והא קא גדיל כלומר ומלעגרו ואי שרי במספרים ישלנו במספרים ורב נמי דשרי כל גופו במספרים כעין שער הייט בשאר איברים אבל בבית השחי ובבית הערוה אסור במספרים [ושמא] אף על גב דלא כתוב [בספרים] אלא מ"מ הוי פירושו כאילו גרסינן אלא והרבה יש בהש"ס כזה וחזר להעמיד דברי רב בבית השחי כו' ג): **בעי** מיניה רב מרבי חייא מהו לגלח. פי' בית השחי ובית הערוה אמר ליה אסור. לפי גירסת הספרים שלנו הבעיא בשער ממש ואסר לו שער ומספרים שרי ולפירוש [הלכות גדולות] הבעיא במספרים ואסר לו אף במספרים וכן נראה מדקאמר והא קא גדיל ומאי קושיא ישלנו במספרים: **ודא** קא גדיל. והואיל וסופו ליגדל ולגער אותו אף כשיגלחנו אין זה קרוי תיקון ומי שאינו מגלח אלא ליגלג דלית ביה משום כלי גבר ואם כן המסתכל במראה כדי שלא יחבול בעלמו שרי וכן אומר הר"ר שרבו הר"ר שמואל מאוויר"ל היה מסתפר במראה: **מהו** לחוך ולהתחכך. כדי להשיר שער בית השחי ובית הערוה אמר ליה אסור, ולית הילכתא כוותיה: ומי

ג) ל"ל שמעינן דלכל. ד) גירסת ת"מ זה הלשון אמר רב. ג) [ומי' תוס' יבמות מח. ד"ה לא עשה]

הגהות הב"ח (ה) רש"י ד"ה ומ"ק וכו' לא ילבש הס"ד ואח"כ מ"ה מ"ש אם ללמד שלא:

גליון השי"ס רש"י ד"ה ח"ל לא יהיה כו' יהיה ליתר תשלמה. וכן הוא בתרגום שם. וכן הוא בילקוט שופטים סימן מ:

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פי"ב מהל' עבודת כוכבים הל"י סמג לאוין נא טוש"ע יו"ד סי' קפב סעי' ה: יד ב בנ טוש"ע שם סעי' ג: טו ד טוש"ע שו"ת סי' נב סעי' ז בהג"ה וסי' לז סעי' ג:

פי' הרא"ש

ח"ז לוקה משום לא ילבש וכו' וכיון דקרא מייתי אלמא לוקה מדאורייתא: הרי כבר נאמר בסיפיה דקרא כי תועבה היא הלכך ליכא לפרושי רישיה דקרא הכי דבבה"ג ליכא תועבה אלא ביושב בין הנשים דומבת אשה כדי לזנות עמהן: ה"ג במילתיה דר"א בן יעקב מנין שלא תצא וכו' ת"ל לא יהיה כלי גבר וכו' ולא ילבש גבר שמלת אשה לא יתקן גבר בתיקוני אתתא. פי' שלא יכחול ולא יפרכס ולא יעבור בית השחי ובית הערוה: [בנזיר מותר]. דכיון דמגלח כל ראשו ביום כלות נזירותו ליכא תקון אשה בהעברת בית השחי ובית הערוה. ולית הלכתא כותיה: חזינן ליה לר' יוחנן דלית ליה בית השחי ובית הערוה. ודע דבמספרים א"א לגלחן כ"כ סמוך לבשר: ההוא דאתחייב ניגודא. מלקות: איגלאי בית השחי. כשהפשיטו בגדיו להלקותו: דמן חבריא הוא. ודע דאסור להעביר בית השחי: בעא מניה רב מר' חייא מהו לגלח. אין לפ' דבמספרים בעא מניה דכיון דא"ל ר' חייא אסור היכי אמר רב לעיל דמותר להקל במספרים כעין תער ולא מסתברא למימר דפליג אר' חייא רבית. אלא מהו לגלח בתער: א"ל ר' חייא אסור. והא קא גדיל. ותי' מאי פריך לגלחיה במספרים דה' חייא לא אמר אלא בתער. ופר"ת והא קא גדיל ומצערי ליה והואיל וסופו ליגדל ולצערו אף כשמגלחו אין זה תיקון לגוי אלא להצילו מן הצער. גבול יש לו ואינו גדל כ"כ שיגיע לידי צער: מהו לחוך. להתחכך כדי לחשיר שער בית הערוה. א"ל אסור: בבגדו מאי א"ל מותר דבבה"ג שהוא מתכך בבגדיו להשירו ליכא תיקון אשה: איכא דאמרי בתפלה בבגדו מאי. פשוטא מתפלל מהו לחכך בבגדו בית השחי ובית הערוה: א"ל אסור ולית הלכתא כותיה:

נוסחת הריב"ן

ה) ביה פהאי: כ) סכתוב כמשמעו: ג) תועבה היא לשם כו': ד) ויולך בין הנשים: ה) במיני: ו) משלחי ליה כשפשטיטו בגדיו להלקותו: ז) שיער: ח) לסבול: ט) ע"י מיכון: י) בבית השחי בנגד כדי כו':

מהרש"א

נזיר א. מה פסוק "לא יהיה כלי גבר" [אשה]

מהרש"ל

בעא מ"ג רב מנחי' ח"א